

Paralellák

Diénes Attila műveiről

MULADI BRIGITTA

EMŰK, Sepsiszentgyörgy, 2018. IV. 6-ig

Diénes Attila, ismerve a múltat, a jelen vibrálásában él, sokféle szerepet vállal. Munkácsy-díjas szobrász, de művésztelepeken tanít is, fáradhatatlanul alkot, de közben tárgyakat is tervez. Munka közben nem veti el szenvedélyesen, spontán érkező impulzív késztetéseit, de keresi a rendszert, a szabályszerűségeket, a világot mozgató természeti törvényeket. Változik, és mégis szigorú esztétikai normákat követ. A geometriát, az organikus formákat és a klasszikus hagyományos mintázást egyaránt megtartotta eszköztárában, témái, valamint a felhasznált anyagai és formarendszerei is nagyon változatosak. Erre legjobb példa a több mint 20 köztéri szobra, amelyek között van Bolyai (és Euklidész) emlékének szentelt: a Marosvásárhelyen felállított *Hiperbolikus napórája* és a *Bolyai-portréja*. Habár a „matematika Kopernikuszáról” nem maradt ránk egyetlen hiteles portré sem, mégis vagy épp emiatt hálás téma megformálni az arcát.

Köztéri plasztikái között van a Hermann Ottó (zoológus, ornitológus, néprajzkutató) emlékére készült szobra, a *Garda*, egy hal, amelyről a sokoldalú természettudós rendkívül poétikusan készített leírást.

Noha Diénes kihangsúlyozza, hogy sohasem hitt az izmusok egyeduralmában, inkább a szabad gondolkodásban és az individualista alkotásban, mégis egy sajátos szabályrendszerben működő univerzalizmus bontakozik ki művészetéből. A tudomány és a filozófia közös vonásait abban látja, hogy azokat nem lehet csupán racionálisan vagy az érzékelés útján megragadni. A művészet minden formája kiváltságos helyzetben van, képes mindezeket vizualizálni.

Mint ahogy Marteen Doorman írja a *Romantikus rend* című kötetében, az ember továbbra is szenved a valóság megismerhetetlenségétől, tobzódik a képzelet és a tudomány, az idegen és a nagyon ismerős között, a pluralitás vonzásában, a tömör kifejezésekre áhítóva. Diénes Attila művészetét is ez a pluralitás határozza meg, egy személyben szobrász, enteriőrtervező, bútorasztalos, tájdízajner, kertész. Egyenlő súllyal vannak jelen munkáiban a hagyományos szobrászati formák, a gondosan megtervezett kompozíciók (*Hiperbolikus napóra*), a kreatív energiák alakította improvizációk (*Véletlen találkozások*, *Metafizikus csendélet*), a történeti utalások (*Szent István*), az ősi kultúrák emléke (*Totem*, *Sámáncsali*), a tudattalan mélységei (*Átlénygült formák*).

Marosvásárhelyi gyökerei némileg átalakítják a kortárs művészethez való viszonyát, a modernizmusból azt tartja meg, ami számára fontos, de használja a technika nyújtotta lehetőségeket is. A maradandóság szimbólumát, a követ formálja, de a természeti népek tárgyalakító kultúráját is tiszteletben tartja, vázlataihoz az emberiség ősi építőanyagát, az agyagot használja és a fa különleges szerepet kap nála. A fa használati tárgyként is élő anyagnak hat, a kiállításon olykor az eredetmondák szent fájaként, máskor antropomorf tulajdonságokkal felruházott élőlényként, megint máskor fizikai jelenségek szemléltető eszközeként jelenik meg. Diénes égre törő fallikus formáiban totemoszlopok, szellemek, istenek, égisz fák emléke sejlik fel, amelyek összekötik az égi és a földi világot, vagy egyszerűen csak, mint Buddha halhatatlan fügefája, meditációs helyek.

fény: Törő Attila

DIÉNES ATTILA: *Hiperbolikus napóra*, 2015, márvány, 61×130×70 cm

Diénes Attila nem kevesebbet szeretne, mint a szobrászatnak új értelmet adni – mint Bolyai, aki geometriájával megváltoztatta a térről való gondolkodást. „Bolyai János életműve nemcsak geometria, hanem filozófia is. A filozófia a mítosz ellenében azért jön létre, mert a ráció érzékektől mentes fogalmakban akarja megragadni a világot, hiszen a végtelent érzékek útján nem lehet megragadni. Bolyai szellemiségét leginkább művészi úton, saját geometriáját felhasználva lehet megérteni és megértetni. Erre a szobrászat a legalkalmasabb: a szobor mint a művészet, filozófia és mítosz határán születő, érzellemmel és rációval is feltöltött anyag foglalja el helyét az ember környezetében.”